

Πρακτικά Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών Πανεπιστημίου Δ.Μακεδονίας

(2017)

Κύκλος Διαλέξεων για την Περφόρμανς.

<p>Μάριος Χατζηπροκοπίου</p>	<p>Συρανώ Τοιάρα</p>	<p>Αίτσα Κιούση</p>	<p>Προκόπιος Ορφανός</p>	<p>Ευαγγελία Μπασδέκη</p>	<p>Μαρία Σιδέρη</p>	<p>Κύκλος Διαλέξεων για την Performance</p>	<p>Κύκλος Διαλέξεων για την Performance</p> <p><i>Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Σχολή Καλών Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας</i></p>
-------------------------------------	-----------------------------	----------------------------	---------------------------------	----------------------------------	----------------------------	---	---

2017

Κύκλος Διαλέξεων για την Performance

Μαρία Σιδέρη

Ευαγγελία Μπασδέκη

Προκόπιος Ορφανός

Λίτσα Κιούση

Συραγώ Τσιάρα

Μάριος Χατζηπροκοπίου

Κύκλος Διαλέξεων για την Performance

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών
Σχολή Καλών Τεχνών
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Με την υποστήριξη
της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας

Επιμέλεια:
Αγγελική Αυγητίδου

Σχεδιασμός εντύπου:
Μιχάλης Σέμογλου

Συμμετέχοντες:
Χρήστος Αγγελόπουλος
Ζωή Αντύπα
Δέσποινα Αντωνίου
Ζώης Γέρος
Αφροδίτη Δάφνου
Θεόκλη-Αγγελική Δημητροπούλου
Περσεφόνη Ζυγομαλά
Γεώργιος Ζώρας
Θεοδώρα Κατσιέρη
Σταμάτιος Κόζας
Αντωνία-Τειρεσία Κόρσακ
Αικατερίνη Μιχάλαρου
Αθανάσιος Μπαμπάνης
Αθανασία Παπαδοπούλου
Αριάδνη Πεδιωτάκη
Αργύρης-Αθανάσιος Συντετάς
Μαρίνα Τσιρώνη
Μαργαρίτα Τσουλουχά

Οι περισσότερες φωτογραφίες του φυλλαδίου είναι της Αγγελικής Αυγητίδου. Στην τεκμηρίωση συμμετείχαν επίσης οι Ζωή Αντύπα, Θανάσης Μπαμπάνης, Νάνσυ Παπαδοπούλου, Αριάδνη Πεδιωτάκη και Μαργαρίτα Τσουλουχά.

Χαιρετισμοί

Η περιοχή της Φλώρινας στη διάρκεια της ιστορίας της έχει να επιδείξει σημαντική πολιτιστική παραγωγή. Η παρουσία της Σχολής Καλών Τεχνών στη Φλώρινα έχει δημιουργήσει έναν πόλο καλλιτεχνικής και εκπαιδευτικής δραστηριότητας με συνεργασίες και συμπράξεις με την ευρύτερη περιοχή και το εξωτερικό. Η Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας αναγνωρίζοντας το έργο του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών της Σχολής Καλών Τεχνών και έχοντας την πεποίθηση πως οι δημιουργικές πρωτοβουλίες χρειάζεται να στηριχθούν στάθηκε από νωρίς αρωγός στο έργο της. Ο κύκλος διαλέξεων του Τμήματος για την performance είναι μία τέτοια πρωτοβουλία η οποία διευρύνει τους καλλιτεχνικούς ορίζοντες φέρνοντας καταξιωμένους καλλιτέχνες και θεωρητικούς στη πόλη μας και συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας κοιτίδας πολιτισμού και διαλόγου. Πεποίθησή μας στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας είναι ότι ο πολιτισμός αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινωνίας συμβάλει στην ποιότητα και το επίπεδο ζωής και εμπλουτίζει τις αναζητήσεις των πολιτών. Γι' αυτούς τους λόγους με χαρά στηρίξαμε αυτή την πρωτότυπη πρωτοβουλία ενώ επιθυμία και ταυτόχρονα πεποίθηση όλων μας είναι η συνέχεια των συμπράξεων μας. Στόχος μας είναι ν' αγκαλιάσουμε και να υποστηρίξουμε παρόμοιες πρωτοβουλίες που φέρνουν τη Φλώρινα κοντά σ' ένα σύγχρονο πολιτιστικό δημιουργικό όραμα.

Στέφανος Μπίρος

Αντιπεριφερειάρχης

Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας

Το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών (ΤΕΕΤ) της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας επιχειρεί να δημιουργήσει πρότυπες διαδικασίες εκπαιδευτικής και καλλιτεχνικής προσέγγισης. Στην κατεύθυνση αυτού του εγχειρήματος δημιουργούνται νέα πεδία (τουλάχιστον για την ελληνική ακαδημαϊκή διαδικασία), όπως η εισαγωγή στην διδασκαλία performance, σχεσιακών πρακτικών περιπατητικής τέχνης ενώ συνολικά αναπτύσσεται μια καινοτόμος δομή του Προγράμματος Σπουδών. Ταυτόχρονα το ΤΕΕΤ διοργανώνει, κάθε εξάμηνο, κύκλους διαλέξεων που απευθύνονται στην ακαδημαϊκή κοινότητα του ΤΕΕΤ, αλλά και ευρύτερα στην καλλιτεχνική κοινότητα της περιοχής. Ήδη δεκάδες καλλιτέχνες, θεωρητικοί, επιστήμονες των τεχνών (αλλά και ευρύτερα) έχουν πραγματοποιήσει στο ΤΕΕΤ διαλέξεις και δράσεις, ενδυναμώνοντας σε καθοριστικό βαθμό την εκπαιδευτική διαδικασία του ιδρύματός μας. Οι διαδοχικές διαλέξεις έχουν μετατρέψει το ΤΕΕΤ σε ένα κόμβο ανταλλαγής πληροφοριών και ιδεών, που εμπλουτίζουν το έργο των φοιτητών και φοιτήτριών μας, μεταφέροντάς τους βασικούς τομείς των σύγχρονων εικαστικών ιδεών.

Το Ακαδημαϊκό Χειμερινό Εξάμηνο 2017–18 διοργανώθηκε από τη συνάδελφο Επίκουρη Καθηγήτρια Αγγελική Αυγητίδου ένας εξάμηνος κύκλος ομιλιών με επίκεντρο την performance και τον τρόπο που την ασκούν σημαντικοί καλλιτέχνες του χώρου. Στον κύκλο ομιλιών για την performance προσκλήθηκαν καλλιτέχνες και θεωρητικοί (κατά τη σειρά που έδωσαν τις διαλέξεις: Μαρία Σιδέρη, Ευαγγελία Μπασδέκη, Άκης Ορφανός, Λίτσα Κιούση, Συραγώ Τσιάρα, Μάριος Χατζηπροκοπίου) που παρουσίασαν το έργο και τις απόψεις τους διευρύνοντας ουσιαστικά τις προσλαμβάνουσες των φοιτητών/τριών αλλά και το συνολικό ακαδημαϊκό περιβάλλον του ΤΕΕΤ. Παρουσιάστηκαν παραδείγματα πρακτικών performance, η διερεύνηση του ρόλου που διαδραματίζει το σώμα στον σχηματισμό εικαστικής έκφρασης και αναδείχθηκαν πολλές σύγχρονες πτυχές της καλλιτεχνικής επιτέλεσης.

Το ΤΕΕΤ θα συνεχίσει να διοργανώνει δραστηριότητες που αναβαθμίζουν όχι μόνο την Ακαδημαϊκή διαδικασία της Σχολής Καλών Τεχνών αλλά και ευρύτερα την πολιτιστική ζωή της Φλώρινας και της Δυτικής Μακεδονίας. Ολοκληρώνοντας θα θέλαμε να ευχαριστούμε όσους (όπως στην τωρινή περίπτωση η Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας) στηρίζουν το παρόν ή παρόμοια εγχειρήματα της Σχολής.

Γιάννης Ζιώγας

Αναπληρωτής καθηγητής

Πρόεδρος ΤΕΕΤ

Το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, στο πλαίσιο των εξωστρεφών δράσεων του και με στόχο τη δημιουργία μιας πολύπλευρης εκπαιδευτικής εμπειρίας για τους φοιτητές του, έχει καθιερώσει εδώ και μερικά χρόνια το Πρόγραμμα Διαλέξεων του ΤΕΕΤ. Το 2017 αποφασίσαμε, μετά από εισήγησή μου, το πρόγραμμα διαλέξεων του χειμερινού εξαμήνου να αφορά την performance. Εξάλλου, το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών της Φλώρινας αποτελεί το μόνο εικαστικό Τμήμα στην Ελλάδα που περιλαμβάνει την performance στο Πρόγραμμα Σπουδών του. Η πολύπλευρη δραστηριότητα του Τμήματος γύρω από την performance εκδηλώνεται επιπλέον και με πολλές δράσεις που διενεργούνται σε συνεργασία με άλλους φορείς, όπως εκπαιδευτικά ιδρύματα και μουσεία, με τις συμμετοχές των φοιτητριών του σε φεστιβάλ και εκθέσεις, όπως το πρόσφατο Φεστιβάλ Performance της Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, και τέλος με τη συμμετοχή μας στην εκπροσώπηση της Ελλάδας σε διεθνείς διοργανώσεις, όπως η τελευταία Quadrennial of Performance Design and Space της Πράγας.

Στον *Κύκλο διαλέξεων για την Performance* καλλιτέχνες και θεωρητικοί κλήθηκαν να παρουσιάσουν το έργο και την έρευνά τους. Η ευρύτητα του πεδίου της performance και οι συνέργειές της με άλλα καλλιτεχνικά πεδία όπως ο χορός, τα ψηφιακά μέσα και η δραματουργία, προσεγγίστηκαν από ομιλητές προερχόμενους από ανάλογη ποικιλία ειδικοτήτων, όπως τα εικαστικά, η ιστορία τέχνης, η κοινωνιολογία και η ανθρωπολογία. Στις διαλέξεις εξετάστηκε η πολιτική διάσταση της performance, όπως διαπιστώνεται προδρομικά στη δραστηριότητα των φουτουριστών και στη συνέχεια στις σύγχρονες εικαστικές δράσεις, αναλύθηκαν πρόσφατα έργα που διαδραματίζονται στο αστικό τοπίο, αναπτύχθηκε το προσωπικό έργο των καλλιτεχνών και συσχετίστηκε με τις τρέχουσες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την εκπαιδευτική διαδικασία είχε η απόφαση των καλλιτεχνών να μοιραστούν μαζί μας τις αντιξοότητες, τα παραγωγικά κενά και την αβεβαιότητα που τους συνόδευσε στην πορεία τους. Οι συζητήσεις που ακολούθησαν εντός και εκτός της αίθουσας συνέβαλαν στη δημιουργία κλίματος δημιουργικής ανταλλαγής και προσέφεραν εναύσματα για προβληματισμό ένθεν κακείθεν.

Οι καλλιτέχνες ομιλητές συμφώνησαν επίσης με μεγάλη γενναιοδωρία να προσφέρουν και από ένα εργαστήριο για τους φοιτητές, τις φοιτήτριες και τους υπόλοιπους συμμετέχοντες, στο οποίο ανέπτυξαν πτυχές της διάλεξής τους. Τα βιωματικά αυτά εργαστήρια, μέσα από ασκήσεις εμπιστοσύνης, σωματικής επαφής και δυναμικής της ομάδας, επιχείρησαν να απελευθερώσουν την έκφραση του σώματος, να διαπραγματευτούν την έννοια του εύθραυστου μέσα σε ένα περιβάλλον

έντασης, να φανερώσουν προσωπικές δυνατότητες έκφρασης και να οδηγήσουν από το ατομικό στο συλλογικό. Η ενθουσιώδης ανταπόκριση των συμμετεχόντων, η ενεργή εμπλοκή τους στις οργανωμένες από τους καλεσμένους ομιλητές ασκήσεις αλλά και η ακούραστη ενέργεια, καθώς και η ευελιξία των τελευταίων στις συνεχώς μεταβαλλόμενες καταστάσεις εξασφάλισαν την επιτυχία των εργαστηρίων αυτών. Οι καρποί των εμπειριών από τα εργαστήρια και τις διαλέξεις αποτελούν μια παρακαταθήκη που αναμφίβολα θα έχει αντίκτυπο στη μελλοντική εικαστική πορεία των συμμετεχόντων.

Ο *Κύκλος διαλέξεων για την Performance* δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς την ευγενική και θερμή υποστήριξη της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας και την ενεργή συμμετοχή των διδασκόντων και των φοιτητών και φοιτητριών του Τμήματος, τους οποίους και ευχαριστώ θερμά. Ιδιαίτερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Αντιπεριφερειάρχη, Στέφανο Μπίρο, τον Περιφερειακό Σύμβουλο Γιώργο Αντωνιάδη και φυσικά τους ομιλητές και τις ομιλήτριες που δέχθηκαν πρόθυμα την πρόσκλησή μας. Με μεγάλη χαρά οργάνωσα και συντόνισα αυτή τη δράση που ελπίζω με κάποια μορφή να συνεχιστεί.

Αγγελική Αυγητίδου
Επίκουρη καθηγήτρια

A

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Η Μαρία Σιδέρη είναι καλλιτέχνης της οποίας το έργο βασίζεται στην κίνηση, τον ήχο και τη φωνή και έχει επιρροές από τις σπουδές της στο χορό και στην ανθρωπολογία. Χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους έρευνας και μέσα έκφρασης και ανάλογα με το εκάστοτε κοινωνικό-πολιτικό περιβάλλον όπου δρα, εστιάζει τις αναζητήσεις της στις εμπειρίες των γυναικών –στο γυναικείο σώμα σε έκσταση, ως «άλλο», ως αντικείμενο και τοπίο– και προσπαθεί να δώσει φωνή σε γυναίκες μη αναγνωρισμένες για το έργο τους μέσα στο χρόνο.

Η Μαρία Σιδέρη έχει λάβει χορηγίες από το Arts Council of England Grants for Research and Development για την παραγωγή του έργου της *Vibrant Matter / La Métachorie* το 2013 και το 2014. Έχει παρουσιάσει το έργο της διεθνώς σε φεστιβάλ και Μπιενάλε και στην Rag Factory, στην Chisenhale, το Roman Road Festival το Decoda Festival και άλλα. Έχει εκδώσει το limited edition fanzine *It Comes in Waves* (τεύχη 1-3). Έχει συνεργαστεί με το Jerwood Choreographic Foundation, το D-CAF festival Cairo, τον Tino Seghal, τον Ron Athey, τη Lea Anderson και άλλους.

B

ΔΙΑΛΕΞΗ

Τίτλος διάλεξης:

Η αρχειακή έρευνα σε σχέση με το καλλιτεχνικό έργο και την πολιτική και κοινωνική δράση της Valentine de Saint Point

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Τίτλος εργαστηρίου:
Desire lines

Έχοντας ως αφητηρία το μανιφέστο της Valentine de Saint Point *Manifeste de la luxure*, και πιο συγκεκριμένα το απόφθεγμα: «on doit faire de la lussure une pièce d'art», **να μετατρέψουμε δηλαδή την επιθυμία στο να γίνει αυτή η ίδια το έργο τέχνης, το εργαστήριο είχε** ως στόχο να εξετάσει την συνθήκη της επιθυμίας ως αυτόνομης δύναμης και τον τρόπο με τον οποίο η επιθυμία λειτουργεί πάντα σε σχέση με κάτι άλλο.

Στόχος του εργαστηρίου ήταν μέσα από διάφορες ασκήσεις επαφής και εμπιστοσύνης να πειραματιστούμε με τον τρόπο με τον οποίο η επιθυμία να κινήσεις και να κινηθείς μπορεί να γίνει εργαλείο χειραφέτησης και να απελευθερώσει την έκφραση του σώματος σε σχέση με άλλα σώματα. Πιο συγκεκριμένα, με διαφορετικές ασκήσεις επαφής και με βασική την άσκηση του εναγκαλισμού καταφέραμε να δουλέψουμε, χωρισμένοι αρχικά σε μικρότερα γκρουπ που στη συνέχεια ενώθηκαν σ' ένα ενιαίο, πάνω στην ιδέα του τρόπου με τον οποίο μια αγκαλιά επιδρά πάνω σ' ένα άλλο σώμα. Στόχος του εργαστηρίου ήταν να εμπιστευτούμε τη σχέση με το άλλο σώμα, εξετάζοντας τα όρια που μας χωρίζουν, σωματικά και συναισθηματικά

και να καταφέρουμε μέσα από αυτή τη συνθήκη να δημιουργήσουμε καταστάσεις που εστιάζουν πάνω στη δυναμική της ομάδας και στην επιθυμία που ξεπερνά το ατομικό και τους τρόπους που περνά στο συλλογικό.

Η ένταξη των ασκήσεων αυτών έχει να κάνει με τη διερεύνηση γύρω από την ευρύτερη κατηγορία της *performance of desire*, που παρουσίασα στη διάλεξη σε σχέση με το έργο της Valentine de Saint Point και το έργο μου *Vibrant Matter / La Métachorie*. Πιο συγκεκριμένα μέσα από την παρουσίαση του σόλο που έφτιαξα, περιέγραψα τον τρόπο με τον οποίο η ύλη μπορεί να γίνει το υποκείμενο δυνάμεων ενωτικών και απωθητικών.

Σε μια πιο συνολική αποτίμηση, **η συνθήκη της επιθυμίας** ως σωματικής μεθοδολογίας ανοίγει μια ευρύτερη συζήτηση γύρω από την *performance of desire* στην ευρύτερη κατηγορία της Performance Art. **Μια τέτοια θεματική εξετάζει το ρόλο και στόχο της performance ως προς το πώς επηρεάζει την επιθυμία των θεατών** και τον τρόπο με τον οποίο καθιστά μια εμπειρία ορίων ανάμεσα στο κοινό και τους καλλιτέχνες τους ίδιους.

A

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Η Ευαγγελία Μπασδέκη σπούδασε Καλές Τέχνες (BFA) στο Πανεπιστήμιο De Montfort και έχει μεταπτυχιακό (MFA) από το Πανεπιστήμιο Lincoln της Μεγάλης Βρετανίας. Έχει συνεργαστεί για ένα έτος με τον Franko B και της έχει απονεμηθεί υποτροφία από το Artsadmin. Έχει παρουσιάσει ατομικές εκθέσεις στην Γκαλερί AD (2004, 2015), Toybee Studios στο Λονδίνο, Site Γκαλερί Σέφιλντ, στην Γκαλερί VN Κροατία και στο Laddern Γκαλερί στο Μόναχο. Δουλειά της έχει παρουσιάσει στην Εβδομάδα performance Βενετίας (VIRAW), στην Αρνολφίνι Γκαλερί, στο Μουσείο Tanzquartier της Βιέννης, Φεστιβάλ Plateaux στη Φρανκφούρτη, «Πάσχων Σώμα», Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Βουκουρεστίου, 1η και 2η Μπιενάλε Θεσσαλονίκης, στα Μουσεία Σύγχρονης Τέχνης Ρεθύμνου και Θεσσαλονίκης, BIOS, καθώς και σε αρκετές ακόμα χώρες.

Η Ευαγγελία Μπασδέκη είναι ιδρυτικό μέλος του Γκρούπ «Καρτέλ» με καλλιτεχνικές δράσεις στον αστικό και δημόσιο χώρο. Επιμελήθηκε, επίσης, την Ημερίδα «Η Τέχνη και η Φύση στην Ανθρωπόκαινο Εποχή» για το Re-Culture 4, Πάτρα 2016, και την ομαδική «Lurina Melancholia» στους χώρους του Cosmos of Culture στα Εξάρχεια. Η performance *Η Ορχιδέα και η Σφήκα του Φέλιξ* της Μπασδέκη θα παρουσιαστεί στις 20 Φεβρουαρίου 2018 στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά στο πλαίσιο του project «Women».

B

ΔΙΑΛΕΞΗ

Παρουσίαση έργου

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Η υπόθεση εργασίας για το workshop ήταν να δωθεί στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες ο χρόνος των είκοσι περίπου λεπτών για να «εξερευνήσουν» το χαρακτήρα του εσωτερικού χώρου της σχολής τους ως αρχιτεκτονικό χώρο, ως προσωπικό ή δημόσιο χώρο και ανάλογα πώς αντιλαμβάνονται, «αφουγκράζονται» και βιώνουν αυτό το χώρο να τοποθετήσουν το ίδιο τους το σώμα μέσα, υπό, υπέρ του, κτλ., δημιουργώντας έτσι το «μικρο-χώρο» τους, επιλέγοντας και αποφασίζοντας αν το σώμα τους θα είναι προέκτασή του, αποκομμένο, περιορισμένο, πειθαρχημένο, ρέμπελο ή περιχαρακωμένο. Θα δεσπόζει το σώμα του χώρου ή θα εξαφανίζεται; Θα χρησιμοποιεί το μεγαλύτερο μέρος αυτού του χώρου ή θα παραμένει στο περιθώριο

του; Θα είναι ένα σώμα προταγωνιστής, διακριτικό, συνεσταλμένο, χυδαίο; Θα έπρεπε, στο τέλος του χρόνου, να μας παρουσιάσουν την ιδέα τους σε μια επιτέλεση, αναζητώντας συνειδητά το ρόλο του σώματός τους σε σχέση με το χώρο που επέλεξαν και την αφήγηση που θα προσπαθούσαν να αρθρώσουν. Θεώρησα καλύτερο να μη χρησιμοποιηθούν «props». Επίσης, τους δόθηκε η δυνατότητα να δουλέψουν σε ομάδες των δύο-τριών ατόμων.

A

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Προκόπιος Ορφανός σπούδασε κοινωνιολογία στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα Γνωσιακή Επιστήμη, και απέκτησε το διδακτορικό του από το τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Απόφοιτος του Προγράμματος Συμβουλευτικής της ΑΣΠΑΙΤΕ.

Έχει διακριθεί από το Ίδρυμα Προποντίς, για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. Έχει δημοσιεύσει σε σχέση με την αντίληψη της τέχνης από την πλευρά της Ψυχολογίας και της Νευροβιολογίας, καθώς και για την καλλιτεχνική και κοινωνική δράση στις αρχές του 20ού αιώνα, την κοινωνιολογία του ξένου και την αποξένωση στον πολιτισμό, την ιστορική πρωτοπορία και τις κοινωνικές επιστήμες, την απασχόληση και την αναπηρία.

Δίδαξε μάθημα σχετικά με τις κοινωνικές επιστήμες στο ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας, το ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης και το ΙΕΚ του ΟΑΕΔ. Απασχολήθηκε ως κοινωνιολόγος σε δομές υποστήριξης για ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, νέους και ανέργους. Είναι μέλος της συντακτικής ομάδας του επιστημονικού περιοδικού *Κοινωνίας Δρώμενα*, που εκδίδεται από τον Σύλλογο Ελλήνων Κοινωνιολόγων.

B

ΔΙΑΛΕΞΗ

Τίτλος διάλεξης:

Ιταλικός Φουτουρισμός και πολιτική: Δράσεις και παρεμβάσεις σε θεσμούς

Το θέμα της παρουσίασης αφορά τον Ιταλικό Φουτουρισμό και συγκεκριμένα τις πολιτικές όψεις του κινήματος της ιστορικής πρωτοπορίας. Αρχικά προσεγγίστηκε ο όρος της πρωτοπορίας σε ιστορική προοπτική και με προεκτάσεις στην τέχνη και την πολιτική. Στη συνέχεια έγινε μια πρώτη παρουσίαση των στοιχείων που ενσωματώνει η φουτουριστική τέχνη, όπως και των μέσων που χρησιμοποιεί με έμφαση στις δράσεις και τις παραστάσεις.

Ακολούθησε μια εισαγωγή στην οπτική του Ιταλικού Φουτουρισμού σε κοινωνικά θέματα με αναφορά σε μανιφέστα και έργα. Επίσης, παρουσιάστηκαν δράσεις και παρεμβάσεις των Ιταλών φουτουριστών στην κοινωνία και σε κοινωνικούς θεσμούς. Σε συνέχεια των δράσεων αναπτύχθηκαν ζητήματα επιρροών που δέχτηκαν οι φουτουριστές και ο ίδιος ο Marinetti, όπως και ιδεολογικά ζητήματα που μπολιάζουν τη δραστηριότητα του κινήματος. Έγινε αναφορά σ' αυτό που ο Gunter Berghaus (2004) αποκαλεί *Θέατρο Πολιτικής Δράσης* (Political Action Theatre), σε σχέση με την πολιτική δραστηριότητα του κινήματος.

Τέλος, εξετάστηκαν οι σύνθετες σχέσεις ανάμεσα στον Ιταλικό Φουτουρισμό και τον Φασισμό, όπως και οι σχέσεις, συνάψεις και ρήξεις ανάμεσα στον Marinetti και τον Mussolini.

Αναφορά:

Berghaus, G. (2004). *Italian Futurist Theatre 1909-1944*. Oxford: Clarendon Press.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Τίτλος εργαστηρίου:

Σώμα, επιτέλεση και μανιφέστο στον Ιταλικό Φουτουρισμό

Σκοπός του εργαστηρίου ήταν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες να μαθητεύσουν στον Ιταλικό Φουτουρισμό. Το εργαστήριο εξελίχθηκε σε συνέχεια της διάλεξης και της σύντομης παρουσίασης στοιχείων του καλλιτεχνικού έργου του Φουτουρισμού και των δράσεων σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Αυτό ήταν βοηθητικό, γιατί όλοι είχαν παρακολουθήσει τη διάλεξη και κατανόησαν το κλίμα δημιουργίας και παρέμβασης του κινήματος στην κοινωνία και τον πολιτισμό.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι ήταν:

- Η γνωριμία με τις βασικές αρχές του κινήματος της ιστορικής πρωτοπορίας.
- Η ενεργή συνεισφορά των συμμετεχόντων.
- Η εκπαίδευση μέσα από τη βιωματική μάθηση.
- Ο προβληματισμός για τη δράση του κινήματος.
- Η εφαρμογή των αρχών του Φουτουρισμού σε νέες καλλιτεχνικές πρακτικές.
- Η δραστηριότητα μέσα από την ομάδα και την υπομάδα.
- Η επαφή με τον γραπτό λόγο των φουτουριστικών μανιφέστων.

Μέσα, μέθοδοι και υλικά που εφαρμόστηκαν αφορούσαν την παρουσίαση και το διάλογο, τις βιωματικές ασκήσεις, τα φουτουριστικά μανιφέστα, όπως και μουσικά μοτίβα με αναφορά στην περίοδο του Μεσοπολέμου.

Αρχικά έγινε μια άσκηση γνωριμίας και ενδυνάμωσης. Στη συνέχεια παρουσιάστηκαν βασικές αρχές και μέσα έκφρασης του κινήματος. Ακολούθησε ένα πέρασμα σε βιωματικές ασκήσεις σε σχέση με το κείμενο και το σώμα, όπου οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες καλούνταν να πάρουν θέση στον χώρο με βάση την ανταπόκρισή τους σε φουτουριστικές αρχές. Σε επόμενη άσκηση καλούνταν να σχεδιάσουν τη δική τους δράση σε υπομάδες, με αφορμή/έμπνευση ένα ή περισσότερα φουτουριστικά μανιφέστα και να την παρουσιάσουν στην ολομέλεια. Στο κλείσιμο του εργαστηρίου όλοι όσοι συμμετείχαν έλαβαν το ενθύμιό τους, που δημιουργήθηκε από την ομάδα.

Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες έδειξαν ιδιαίτερη αντίληψη των αρχών του κινήματος και διάθεση για συμμετοχή στο εργαστήριο. Οι μικρές δράσεις που σχεδίασαν ήταν εύστοχες και η συμβολή τους θερμή.

A

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Η Λίτσα Κιούση γεννήθηκε στην Αθήνα το 1977. Αποφοίτησε από την Ανώτερη Σχολή χορού Δ. Γρηγοριάδου. Συνέχισε τις σπουδές της ως υπότροφος, στο Merce Cunningham Studio καθώς και στο Movement Research της Νέας Υόρκης. Έχει λάβει μέρος σε σεμινάρια και research projects των David Hernandez, Meg Stuart, La Pocha Nostra, Barbara Mahler, Julyen Hamilton, Erna Omarsdottir, Hancock & Kelly, κ.ά. Έχει συμμετάσχει σε διάφορα Φεστιβάλ της Ευρώπης.

Από το 2007 έχει ξεκινήσει τη δική της χορογραφική έρευνα. Έχει δημιουργήσει τα έργα *Where is the most beautiful funeral?*, *Dream inspector*, *Watching Alice* καθώς και τις εγκαταστάσεις *Come inside* και *Visiting time*. Η δουλειά της έχει παρουσιαστεί σε club, γκαλερί και θέατρα σε αρκετές πόλεις της Ευρώπης.

Παραδίδει σεμινάρια τεχνικής Cunningham, κίνησης, αυτοσχεδιασμού και performance στο Tanzakademie Balance1 (Βερολίνο), Universität Rostock, Danswerkhuis (Αμβέρσα), Norske Dansekunstnere (Όσλο), Ανώτερη Σχολή Χορού Ν. Κονταξάκη, Regina Workshops (Αμβούργο). Το 2004 επέλεξε ως βάση της το Βερολίνο όπου ζει μέχρι σήμερα.

B

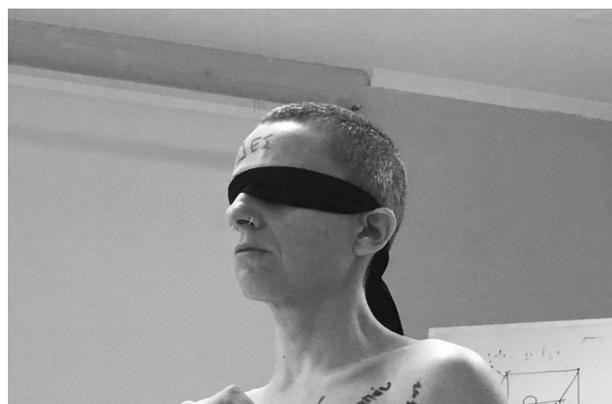
ΔΙΑΛΕΞΗ

Performance και παρουσίαση έργου

Επίκεντρο της δουλειάς μου είναι το σώμα. Το σώμα δεν είναι ένα αντικείμενο, είναι μια κατάσταση. Είναι η κατανόησή μου για τον κόσμο και το προσχέδιο του έργου μου.

Στην performance θέλησα να δημιουργήσω ένα εύθραυστο και έντονο περιβάλλον το οποίο θα επέτρεπε με τον ένα ή τον άλλο τρόπο τη διάδραση με το κοινό.

Η «σημασία του στιγμιαίου» όπως βιώνεται μέσα στην ανθρώπινη καθημερινότητα, στην πόλη που ζω, στο χώρο που βρίσκομαι τη δεδομένη στιγμή, είναι σημαντικά εργαλεία της δουλειάς μου.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Τίτλος εργαστηρίου:

Where is the most beautiful funeral? Βαδίζοντας σε μη-αισθητές περιοχές

Μέσα στην τεράστια κινούμενη εικόνα στην οποία όλοι υπάρχουμε, βρισκόμαστε αναμφισβήτητα σε σύγχυση. Η μετάβαση σε νέες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες δεν είναι πάντα εύκολη και η αντίδραση επείγει. Ο στόχος του εργαστηρίου ήταν η δημιουργία ενός πεδίου το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα της έρευνας, της επιλογής, της διαπραγμάτευσης και της ανάπτυξης της ιδιαιτερότητας.

Οι διαφορετικές προσεγγίσεις, η αισθητική, το κοινωνικό, το πολιτικό και το πολιτισμικό υπόβαθρο βρίσκουν μια θέση και συζητούνται, συγκρούονται και προκαλούν, για να συναντηθούν, να καταρρεύσουν στιγμιαία ή να υποχωρήσουν.

Το αποτέλεσμα ήταν έντονο, άμεσο και μη απτό και δεν είχε να κάνει με την καλλιτεχνική παραγωγή ενός αντικειμένου αλλά με την ανθρώπινη δράση και πράξη: ήταν η δημιουργία εμπειριών σε πραγματικό χρόνο.

A

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Η Συραγώ Τσιάρα γεννήθηκε στη Λάρισα. Ζει και εργάζεται στη Θεσσαλονίκη.

Σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και έκανε το μεταπτυχιακό της στην Κοινωνική Ιστορία της Τέχνης στο Πανεπιστήμιο του Leeds, στην Αγγλία. Ολοκλήρωσε το διδακτορικό της το 2000 στο ΑΠΘ.

Από το 2000 εργάζεται ως επιμελήτρια στο Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης – Συλλογή Κωστάκη, στη Θεσσαλονίκη, ενώ το 2007 ανέλαβε τη διεύθυνση του Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης. Επιμελήθηκε, μεταξύ άλλων εκθέσεων, τη 2η Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, «Πράξις. Τέχνη σε Αβέβαιους Καιρούς» και το Ελληνικό περίπτερο στην 55η Μπιενάλε της Βενετίας το 2013. Διευθύνει την 6η Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης.

Δίδαξε *Θεωρία της Τέχνης του 20ού αιώνα, Ευρωπαϊκές Πρωτοπορίες, Μοντερνισμό και Τέχνη στο Δημόσιο Χώρο* στο Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας από το 2004 μέχρι το 2007. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα στρέφονται κυρίως στα ζητήματα της μνήμης, της πολιτικής και του φύλου στη σύγχρονη τέχνη, στην τέχνη στο δημόσιο χώρο καθώς και στη ρωσική πρωτοπορία.

B

ΔΙΑΛΕΞΗ

Τίτλος διάλεξης:

Τέχνη, σώμα και ακτιβισμός στη δημόσια σφαίρα

Κεντρικός πυρήνας της διάλεξης αποτελούν οι πολιτικές του βλέμματος και οι ιστορικές-έμφυλες συνθήκες συγκρότησης του βλέμματος, καθώς η κυρίαρχη λειτουργία του γυναικείου σώματος στην ιστορία της τέχνης συναρτάται με την οπτική απόλαυση. Η ιστορική προσέγγιση ξεκινά με τον οριενταλιστικό εικαστικό λόγο του 19ου αιώνα. Οριενταλιστικοί ζωγραφικοί πίνακες ερμηνεύτηκαν σε συνάρτηση με την θεωρητική προσέγγιση του Edward Said και της Linda Nochlin. Από τα τέλη της δεκαετίας του '60, με την ανάδυση της τέχνης της performance, οι καλλιτέχνες στην προσπάθειά τους να επινοήσουν νέους εκφραστικούς τρόπους επιτέθηκαν στις παραδοσιακές συμβάσεις του έμφυλου βλέμματος. Αναδεικνύεται ο ιστορικός ρόλος των γυναικών καλλιτεχνών στη γέννηση της performance και την αποδόμηση των κυρίαρχων αντιλήψεων για το ρόλο του γυναικείου σώματος ως παθητικού αποδέκτη του ενεργητικού ανδρικού βλέμματος. Παρουσιάζονται και αναλύονται παραδείγματα από εμβληματικές performances Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών.

Τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης γενιάς εικαστικών καλλιτεχνών που αναθεωρούν για άλλη μια φορά τα στερεότυπα του φύλου, τις απόλυτες διχοτομικές διακρίσεις μεταξύ αρσενικού και θηλυκού και εκθέτουν με ανατρεπτικό τρόπο τις λειτουργίες του σώματος στο δημόσιο βλέμμα μέσα από την επιτελεστική δράση παρουσιάζονται στη συνέχεια. Πώς η φεμινιστική κριτική προσέγγιση ανέτρεψε την παράδοση αποκαλύπτοντας τους έμφυλους ρόλους στην παραγωγή της οπτικής απόλαυσης; Η θεωρία του κινηματογράφου, οι ψυχαναλυτικές και πολιτισμικές προσεγγίσεις για τις κοινωνικές ιεραρχίες και τους μηχανισμούς της εξουσίας, καθώς και οι σύγχρονες παραδοχές για την ταυτότητα και τη ρευστότητα του έμφυλου προσδιορισμού αποτελούν τα εργαλεία ανάλυσης και κατανόησης των επιτελεστικών πρακτικών.

Καθώς η πρακτική της επιτέλεσης αφορά άμεσα το δημόσιο χώρο και την ανοιχτή απεύθυνση μελετήθηκαν και οι όροι διαμόρφωσης της συνάντησης του σώματος με το δημόσιο βλέμμα καθώς και περιπτώσεις που οι καλλιτέχνες εγείρουν πολιτικά ζητήματα με το έργο τους με τη χρήση αρχείων – performance και εγκαταστάσεων στην Documenta 14 και στην 6η Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης της Θεσσαλονίκης.

12.12.2017

Μάριος Χατζηπροκοπίου

A

B

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Μάριος Χατζηπροκοπίου σπούδασε Ιστορία και Θέατρο στη Θεσσαλονίκη και Εικαστικές Τέχνες στο Παρίσι. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Ανθρωπολογία της Επιτέλεσης στο Παρίσι (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales) και είναι Δρ. Σπουδών Επιτέλεσης (Aberystwyth University, UK). Υποτροφίες ΙΚΥ, Ιδρύματος Μιχαήλ, Γαλλικού Υπουργείου Παιδείας, Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών Βραζιλίας, Πανεπιστημίου του Aberystwyth. Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Έχει διδάξει μαθήματα Ανθρωπολογίας και Επιτέλεσης, καθώς και πρακτικά εργαστήρια ποιήσης και performance στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Συνεργάζεται ως δραματολόγος με την ομάδα Γεωποιητική.

Performance του έχουν παρουσιαστεί σε διεθνή συνέδρια και φεστιβάλ. Ποιήματά του έχουν εκδοθεί στα κυριότερα λογοτεχνικά περιοδικά και σε συλλογικούς τόμους, ενώ έχουν μεταφραστεί στα αγγλικά και τα γαλλικά. Μεταφράζει από τα πορτογαλικά το έργο της Κλαρίσε Λισπέκτορ. Το πρώτο του βιβλίο με τίτλο *Τοπικοί Τροπικοί* θα κυκλοφορήσει στις αρχές του 2018 από τις εκδόσεις Αντίποδες.

ΔΙΑΛΕΞΗ

Τίτλος διάλεξης:

Φιλοξενώντας τους θρήνους των Άλλων: Εντάσεις και αντινομίες στην performance *No Man's Land* (Αθήνα 2014)

Η διάλεξη εξετάζει την performance *No Man's Land* του Ολλανδού καλλιτέχνη Dries Verhoeven, όπως παρουσιάστηκε στην Αθήνα σε παραγωγή της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση (2014). Σύμφωνα με τον Verhoeven, η performance επιδιώκει να διερευνήσει: «τι συνιστά πολυπολιτισμικό περιβάλλον σήμερα». Η performance συνίσταται σε μια περιπατητική διαδρομή όπου ένας ή μία περφόρμερ (μετανάστης ή μετανάστρια, πρόσφυγας ή αιτών άσυλο) συναντά έναν ή μία θεατή και γίνεται οδηγός του στους δρόμους της Αθήνας. Ταυτόχρονα, οι θεατές είναι εξοπλισμένοι με ακουστικά από τα οποία ακούν μια αφήγηση αναγκαστικού εκτοπισμού και ξενιτιάς.

Η διάλεξη βασίζεται σε ένα corpus ημικατευθυνόμενων συνεντεύξεων με τους περφόρμερ. Αναλύει τις απόψεις και τις εμπειρίες τους αναφορικά με τη θεσμική αυτή προσπάθεια να «φιλοξενηθεί» η οδύνη των μη Δυτικών Άλλων σε ένα καλλιτεχνικό πλαίσιο. Οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων μελετώνται σε σχέση με τις αναπαραστατικές στρατηγικές της παράστασης, ούτως ώστε να διερευνηθούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ του παραστασιακού αυτού περιπάτου και της καθημερινής εμπειρίας διακρίσεων στον αθηναϊκό αστικό ιστό. Με τον τρόπο αυτό, η διάλεξη μελετά ένα ευρύτερο πεδίο εντάσεων και αντινομιών μεταξύ αναπαραστάσεων και παρουσιών, φωνών και αποσιωπήσεων, γλωσσών του Άλλου και μητρικών γλωσσών, τέχνης και ζωής.

20.12.2017

